

3. Гордієнко-Митрофанова І. В. Готовність учителя до навчально-ігрової діяльності: характеристика та діагностика / І. В. Гордієнко-Митрофанова, І. О. Зуєв // Вища освіта України. – 2012. – С. 47–57.
4. Гордієнко-Митрофанова І. В. Теоретичні та методичні основи побудови ігрової маніпулятивної педагогічної технології ІТООД МАРО / Ія Володимирівна Гордієнко-Митрофанова. – Х. : [б. в.], 2006. – 420 с.

УДК 159.95

Д. Т. Гошовська, Я. О. Гошовський

САМОАКЦЕПТИВНА АТРИБУЦІЯ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНОГО САМОПРИЙНЯТТЯ

У статті йдеться про психологічну структуру самоакцептації як базового утворення особистісного самоприйняття. Розкрито сутнісні компоненти і специфіку самоакцептивної атрибуції особистості на підлітковому етапі онтогенезу. Самоакцептація як загальне позитивне настановлення на себе визначається як найважливіший особистісно-мотиваційний аспект самосвідомості.

Ключові слова: особистість, самосвідомість, самоприйняття, самоакцептація, самоакцептивна атрибуція.

Гошовская Д. Т., Гошовский Я. О. Самоакцептивная атрибуция в контексте личностного самопринятия. В статье идет речь о психологической структуре самоакцепции как базового образования личностного самопринятия. Раскрыты сущностные компоненты и специфика самоакцептивной атрибуции личности на подростковом этапе онтогенеза. Самоакцепция как общая позитивная установка на себя определяется как важнейший личностно-мотивационный аспект самосознания.

Ключевые слова: личность, самосознание, самопринятие, самоакцепция, самоакцептивная атрибуция.

Hoshovska D. T., Hoshowskyi Ya. O. Self Acceptance Attribution in the Context of Personality Acceptance. Speech goes in the article about the psychological structure of acceptance as base formation of personality acceptance. Essence components and specific of self acceptance attribution of personality are exposed on the juvenile stage of ontogenesis. Acceptance as a general positive setting on itself is determined as a major personality motivational aspect of consciousness.

Key words: personality, consciousness, self acceptance, acceptance, self acceptance attribution.

Постановка наукової проблеми та її значення. Психологія самосвідомості, зокрема самостійності, саморегуляції, самоконтролю,

самоорганізації, самоствердження особистості мають у вітчизняній психологічній науці значну кількість досліджень (М. Алексєєва, В. Васютинський, С. Максименко, Л. Осьмак, П. Чамата та ін.). Вивчаючи психологічні особливості, механізми і детермінанти само-свідомості, майже всі науковці прямо чи опосередковано торкаються проблеми самоприйняття особистості, проте окремих, спеціальних широких експериментально-теоретичних досліджень феномену самоакцептації людини, її самоакцептивної атрибуції є відносно мало.

Метою нашого дослідження є вивчення психологічних особливостей самоакцептивної атрибуції як потужного механізму становлення і набуття особистістю самоприйняття та ідентичності.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Перші спроби фундаментального наукового вивчення самоакцептації здійснили в США А. Рое та М. Сігельман ще на початку другої половини ХХ ст. Для конкретних методично-експериментальних досліджень учені створили тест вивчення характеру ставлень батьків і дітей. Його засадовими положеннями стала відома теоретична модель батьківських настановлень А. Рое, складовими частинами якої були акцептація, уникнення та емоційна концентрація.

Оскільки настановлення батьків є своєрідною реалізацією певних моделей батьківської поведінки, то можлива така коротка інтерпретація основних ставлень: 1) акцептація: а) любов – прояв сильного люблячого ставлення з позитивним емоційним включенням у життя дитини; б) випадковість – хоч і позитивне, але лише ситуативне, нетривале спілкування з дитиною, спонтанні поведінкові акти стосовно неї; 2) уникнення: а) нехтування – байдуже, холодне ставлення до дитини, неприйняття такою, як вона є; б) занедбаність – ігнорування й цілковита байдужість до дитини; 3) емоційна концентрація: а) опіка – добро і теплота в процесі піклування; б) надмірна вимогливість – деспотичне, домінуюче, холодне ставлення до дитини.

У концептуальному річищі авторів батьківські настановлення моделюються за принципом полярності ставлень: теплота – холодність. Виділивши чотири головні типи батьківських ставлень до дітей (акцептація (прийняття) – неприйняття; взаємодія – уникнення; визнання свободи дій – надмірна опіка; повага до прав особистості – надмірна вимогливість), учені класифікували самоакцептацію як один з найважливіших компонентів процесу самоусвідомлення та соціалізації.

Такі типи ставлення, як акцептація, взаємодія, визнання свободи дій, повага до прав особистості сприяють процесові соціалізації; не-

прийняття, уникнення, надмірна опіка і надмірна вимогливість, навпаки, гальмують його успішний і активний перебіг. Тобто повноцінна самооцептація дитини, сприятливий розвиток її самосвідомості в цілому детермінуються соціально-психологічними особливостями, насамперед сімейними акцептаціями, настановленнями батьків [6].

Згідно з теоретичними узагальненнями А. Рое та М. Сігельмана, зокрема їхнього тесту, що дозволив досить цілісно охопити й вивчити процес самооцептації, розпочалися широкі дослідження в різних країнах світу. Зокрема, в польській психологічній літературі зафіксовано низку досліджень де різнобічно аналізується феномен самооцептації особистості [5; 7; 8].

У роботі А. Kolodziej, які присвячена вивченню рівня самооцептації та сприймання установок особистості батьків, зроблено багато цікавих зауваг стосовно теорії та практики дослідження особливостей самоприйняття підлітків. Слід зазначити, що дослідження базується на значному обсязі емпіричного й теоретичного матеріалу. У ньому вивчається акцептація дитиною себе й акцептація батька і матері. Аналіз статистичних даних, отриманих від дослідження на репрезентативній вибірці чехо-словацьких підлітків (71 хлопчик і 71 дівчинка), дозволив ученій зробити висновок про тісну залежність розвитку самооцептації дітей від ставлень до них батьків. Запевняючи, що ставлення батьків активно впливають на формування й утвердження в підлітків повного й окресленого рівня самоприйняття, дослідниця визначає основну тенденцію: акцептація з боку батьків позитивно впливає на акцептацію дітей стосовно себе, натомість уникнення призводить до зниження рівня дитячої самооцептації.

Загальний висновок зводиться до того, що лише гармонійний тип взаємин між батьками й дітьми стане на перешкоді розвитку самоприйняття за типом нехтування, занедбаності, уникнення та гіперопіки [5].

Досліджуючи рівень активності дитини в умовах, що визначаються тою чи іншою установкою дорослих, польська вчена М. Jасunska звертає особливу увагу на проблему самооцептації. На її думку, основною формою розвитку самоприйняття дитини є взаємодія з дорослими, що проявляється як вираження акцептації за параметром «позитивність-негативність». Водночас зазначається важлива роль вербалізації ставлень дорослих до дитини, що у випадку позитивності сприятливо позначаються на розвиткові самооцептації [8].

У концептуальному річищі окресленої тематики інша польська вчена М. Jurga відзначає, що самосвідомість дівчаток-підлітків, які виховуються в дитячих будинках, має багато гальмівних детермінант. Депривація реальної сімейної взаємодії негативно позначається і на їхній ідентифікації, і на статеворольових орієнтаціях, і на образі самої себе. Нестача позитивних орієнтирів і зразків, відсутність батьківської акцептації, брак інтимно-особистісного спілкування негативно впливають на загальне самоприйняття, формування якого супроводжується тривожністю, страхом, неадекватністю і песимізмом. «Голод за сімейною любов'ю» стає основною причиною неспроможності дівчаток-підлітків із закритого дитячого закладу до повноцінної самоакцептації. Випадання ланки дитячо-батьківської взаємодії з ланцюга загального розвитку звужує й обмежує картину світу дівчаток, сповільнює весь особистісний розвиток. М. Jurga стверджує, що негаразди із самоакцептацією позначаються насамперед на образі Я, потім, усталившись у Я-концепції, вони дуже відрізняють вихованок дитячих будинків від однолітків з нуклеарних сімей, що пізнали позитивні акцептуючі установки інституту сім'ї [7].

Вітчизняна психологія теж має певний доробок із проблеми підліткової самоакцептації, потреба вивчення якої пояснюється ще й тим, що експериментальні й теоретичні дані, отримані в інших субкультурах, потребують перевірки і порівняння, оскільки не завжди підходять до автохтонних умов [1–4].

У дослідженнях М. Алексєєвої самоакцептація трактується як позитивне настановлення на себе, що формується під впливом акцептуючих настановлень щодо індивіда в процесі його соціалізації. Основними її параметрами називають *зовнішність, характер, ставлення до виконання справ і соціальна поведінка*. Здебільшого робиться акцент пошуку на з'ясуванні теоретичних і методичних підходів до вивчення самоакцептації підлітків у зв'язку з перцепцією батьківських настановлень стосовно них. Ученою спільно з О. Насоною було розроблено й апробовано спеціальну методику-тест самоакцептації підлітків і сприймання батьківських настановлень стосовно них, що, пройшовши теоретичну й експериментальну перевірку, відзначалася високим коефіцієнтом усталеності та значною конструктивною (логічною) валідністю [2].

Дослідники відзначають, що самоакцептація як позитивне настановлення на себе виступає центральним моментом внутрішнього

психічного світу особистості в створенні цілісності та єдності «Я», усвідомлення власної ідентичності. Стверджується, що позитивна Я-концепція, або високий рівень самоприйняття, визначаються не лише відчуттям власної цінності та значущості, але й задоволеністю і впевненістю у своїй діяльності та у взаєминах з іншими людьми. Високий рівень розвитку самоакцептації, забезпечуючи вдалу й успішну соціальну, психологічну і фізичну адаптивність, дозволяє особистості самоствердитися у довколишньому соціумі, віднайти своє «справжнє обличчя», самоіденти-фікуватись. Основною тезою низки теоретико-емпіричних досліджень є констатування надзвичайно суттєвої кореляційної залежності (і позитивної, і негативної) між ступенем самоакцептації підлітка й настановленнями батьків щодо нього. Самоакцептація як загальне позитивне настановлення на себе визначається як найважливіший особистісно-мотиваційний аспект самосвідомості [1; 2; 6–8].

Ми констатували істотну залежність розвитку образу Я підлітків школи-інтернату від рівня сформованості їхньої самоакцептивної атрибуції. Зокрема, важливе значення для становлення самосвідомості депривованих підлітків мають такі особливості, як активність (упевненість) чи пасивність (невпевненість), загальність чи суттєвість, статусність чи випадковість, зацікавленість (заангажованість) чи нейтральність (індиферентність) самоакцептації. Отож самоприйняття як ієрархізована система настановлень особистості щодо самої себе потребує виваженого аналізу й вивчення, адже позитивне самоакцептування захищає депривованого підлітка від негативного соціального резонансу, зменшує відчуття страху перед неприємними оцінками його психічної й фізичної конституції та діяльності, утверджує всю структуру його менталітету [3; 4].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У сучасній вітчизняній психології простежується тенденція до впорядкування класифікації, таксономізації та розведення споріднених понять, адже їхні заміна, підміна, синонімічне вживання вносять іноді плутанину у визначення точніших і детальніших феноменів. Найчастіше спостерігаємо конкретизацію й розведення таких понять: образ Я, Я-концепція, зміст «Я», схема тіла, «Я-образ», самоакцептація та ін. До речі, часто існує синонімічне використання якраз терміну «самоакцептація» (самоприйняття, прийняття себе, самосприйняття) або навіть його підміна (самосприйман-

ня, самопізнання, самовизначення та ін.). Наші концептуальні підходи потребували звуження полісемантизму тлумачень головної дефініції, надання їй окремого дослідницького статусу і функціональної семантики.

Самоакцептацію ми розуміємо як активність особистості, що спрямована на усвідомлення об'єкта власного Я та прийняття його на рівні екзистенційної суб'єктності. Це емоційно-ціннісне ставлення до себе, сформоване на підставі результатів самосприймання, це самопізнання й самовизнання як особливі процеси людської психіки, що мають пізнавальну, емоційну та вольову форми прояву. До пізнавальної форми належать самовідчуття, самоспостереження, уявлення про себе, самоаналіз, самокритика та ін. До емоційної форми включаємо самопочуття, самолюбство, гордість, скромність, почуття власної гідності, відповідальності та ін. До вольової форми зараховуємо самоконтроль, самовладання, стриманість, самодисциплінованість та ін. Конвергентна єдність показників усіх трьох форм забезпечує формування повноцінної та різнобічної самоакцептації особистості.

У структурному плані феномен самоакцептації можна традиційно подати як єдність когнітивного, емоційного й регулятивного компонентів. Когнітивний – прийняття будь-яких своїх якостей одночасно з уявленням про них з погляду того, якими вони повинні бути. Емоційний – сума осмислених і емоційно схвалених оцінок і самооцінок. Регулятивний – поведінкові акти бажання діяти в потрібному напрямі, саморегулятивність.

Звичайно, діяльність підлітка, що спрямована на самоприйняття, носить спочатку здебільшого ситуаційний, непослідовний та нестійкий характер. Її первинні етапи підпорядковані зовнішнім впливам, що детермінують розвиток майже всієї оцінно-самооцінної системи підлітка. Проте якісні часові зміни, накопичення дитиною емпіричного й теоретичного досвіду спрямовують діяльність у річище внутрішнього самоусвідомлення, формування ставлення до себе і, нарешті, самоприйняття як синтезу й узгодження соціальної поведінки і зовнішності.

Для з'ясування специфіки цього шляху потрібно глибше й детальніше розглянути і вичленувати так звані атрибутивні процеси самоусвідомлення особистості, тобто причини її оцінних висловлювань, намірів, вчинків, особливості виникнення мотивації тощо. Це дасть змогу не лише розгледіти суть самоакцептивної атрибуції, але й

зрозуміти її значення і прояви в ланцюгу «зовнішність – характер – соціальна поведінка». Адже самоприйняття особистості, ідентифікація, образ самої себе, орієнтація в статевих і соціальних ролях, картина світу залежать напряду від рівня розвитку атрибутивної системи.

Слід зауважити значну роль експектацій (атрибутивних проєкцій), що відображають очікування людиною певних оцінок і ставлень з боку інших людей. Звичайно, насамперед це референтні особи і групи (друзі, батьки, однолітки та ін). Позитивне самосприймання, адекватний образ Я, стабільна Я-концепція можливі лише як виважене й аналітичне відштовхування власних експектацій від реальних оцінних ставлень оточуючих людей.

Зауважимо, що спектр атрибутивних проєкцій може бути дуже широким (від реальних – до фантомних), а це проявляється в багатолікості (поліобразності) самоприйняття людини.

Одним із крайніх проявів впливу зовнішніх оцінок на самоакцептацію особистості є бачення себе очима інших. Поєднання значної кількості негативних експектацій руйнівню позначається на позитивному самоприйнятті людини. Зосередження уваги тільки на позитивних атрибутивних проєкціях інших людей призводить до утворення завищеної самооцінки і також не сприяє формуванню самоакцептації. Поєднання пропорційного прийняття негативних і позитивних оцінок (зовнішній рівень) та складної аналітично-синтетичної діяльності всіх механізмів самоусвідомлення (внутрішній рівень) дасть змогу віднайти «золоту середину» (мезорівень) самоприйняття. В ідеалі, самоакцептація людини повинна виглядати як загальне гармонійне узгодження оцінок самоусвідомлення з оцінками оточуючих людей. Однак віковому векторі здебільшого спостерігаємо розбалансування в самоакцептації особистості, зокрема на підлітковому етапі онтогенезу.

Вихід бачиться у формуванні спроможності та вміння дитини до диференціації своїх психологічних надбань і здобутків. Підліток повинен навчитися розчленовувати свій внутрішній світ, аналізувати й синтезувати окремі поняття і характеристики, здобуті в процесі комунікації з іншими людьми і самим собою. Тому статусно-рольове переміщення підлітка від однієї групи до іншої, де він наділяється певними ознаками й рисами, дає можливість усвідомити себе як носія низки різноманітних психологічних і соціальних якостей, властивого лише йому. Відчуття своєї унікальності, завдяки систематизації та засвоєнню нових неповторних психосоціальних утворень і оцінок

(самооцінок), створює в підлітка позитивний образ Я та забезпечує умови для того, щоб відбувся процес самоакцептації.

Слід підкреслити загальноновизнану тенденцію, яка проявляється в тому, що чим активніша дитина зовнішньо, предметно, тим успішніше розвивається її загальна внутрішня активність як основа формування самосвідомості, зокрема самоакцептації. Отже, розширення предметних зв'язків підлітка зі світом (гра, навчання, праця, спілкування тощо) сприяє розвитку внутрішніх суб'єктивних самоствалень, які, узагальнившись, перетворюються в самоакцептацію.

На наш погляд, шлях самоакцептації долається стадіально і минає ті ж етапи, що й усвідомлення об'єктивного зовнішнього світу. Це шлях від парціальних елементарних самовідчуттів до самосприймання, самоуявлення, розуміння себе і, насамкінець, до глобального самоприйняття. Якщо на початкових етапах усвідомлюються хіба зовнішні, поверхневі параметри власної особистості й діяльності, то на завершальних уже приймаються як постійні та стабільні ознаки всі риси власної зовнішності і прояви соціальної поведінки.

Структуру самоакцептації можна розглядати як синтез основних потенціалів: пізнавального, ціннісного, естетичного, творчого й комунікативного. Пізнавальний потенціал забезпечує загальне пізнання себе і визначається не лише обсягом і якістю інформації про зовнішній світ, але й складною аналітично-синтетичною діяльністю механізмів власного усвідомлення, насамперед самосприйманням. У ньому зібрано квінтисенцію знань про соціальний і природний світ, що заломлена крізь призму самопізнання та реалізована в стабільній Я концепції, сприятливому образі Я й адекватній самооцінці. Виважена й об'єктивна за суттю дія такого потенціалу забезпечує фундаментальні основи самоакцептації особистості, даючи змогу розвитку і прояву решти потенціалів. Ціннісний потенціал характерний набутою в процесі соціалізації системою цінностей і визначає можливість самоприйняття особистості як самоцінності, що «переплавлена» з віддзеркалених, переосмислених і усвідомлених суспільних вартостей та ідеалів. Це прийняття себе з відфільтрованим спектром чужих оцінок і власних самооцінок. Естетичний потенціал самоакцептації показує рівень і міру задоволення собою як унікальною біосоціальною істотою. Це задоволення своєю зовнішністю (обличчя, фігура, зачіска, вбрання), статевими і соціальними ролями. У ньому сконден-

совані художні відчуття і смаки, що безпосередньо впливають на тонкість і широту естетичного самоприйняття. Творчий потенціал полягає в умінні «виліпити» вартісний, гідний для самоприйняття образ свого зовнішнього та внутрішнього єства. Причому особистість приймає себе як творець і як продукт самотворіння. Даний потенціал не заперечує і зовнішньої репрезентативної творчості. Комунікативний потенціал передбачає прийняття себе не лише як автора монологу, а й активного суб'єкта діалогу чи полілогу. Значна роль належить аутокомунікації, адже самоприйняття можливе насамперед як постійна внутрішня інформаційна самоперевірка, де важливе місце займають елементи схвалення і заспокоєння. Це спілкування із самим собою та з іншими задля повноцінної самоакцептації. Виділяємо такі сфери самоакцептації; інтелектуально-когнітивна, фізично-гігієнічна, морально-вольова, історично-культурна і соціально-перцептивна.

Кожна зі сфер, маючи свою внутрішню градацію (наприклад, морально-вольова: аксіологічна, емоційна, експресивна, інтуїтивна, регулятивна та ін.), перебуває в тісній взаємозалежності з іншою, насичує семантикою і створює обрамлення для повного й місткого загального самоприйняття особистості. Зміщення акцентів з однієї на іншу свідчить про актуальність і домінантність певної сфери для цього етапу розвитку самоакцептації особистості. Проте зосередження на якійсь із них (у підлітковому віці найчастіше на фізично-гігієнічній та соціально-перцептивній) може призвести до неадекватності образу Я, відмови в цілісному самоприйнятті, девіантності загального особистісного розвитку.

Здебільшого діяльнісна канва самоакцептивної атрибуції виглядає таким чином – дії утворюють певний послідовний ряд, своєрідний «ланцюг»: індивід, осмислюючи себе, самохвалює чи самокартає, а потім, спілкуючись з іншими, здійснює (не здійснює) деякі видозміни себе з метою повноціннішого самоприйняття.

Окремі, особливі дії, предметом яких є власні стани, риси, якості і властивості людини – суб'єкта самосвідомості, діяльності та спілкування, традиційно визначаються як самоконтроль. На наш погляд, самоакцептацію на вищій стадії своєї сформованості (інтелектуально-регулятивний баланс у прийнятті особистістю себе), як, до речі, й упродовж усього етапу її функціонування, можна розглядати як афективний і когнітивний самоконтроль. Якщо в першому випадку контролюються емоційні процеси й особливості людини, її почуття,

бажання, реакції-спалахи, то в другому – її власні уявлення, думки та рефлексії. Тобто для «утримання» позитивного самоприйняття з метою його прирощування, розвитку й утвердження, особистість відчуває потребу в когнітивному й афективному самоконтролі, що допомагає керувати змістом власної свідомості.

Лише врахування всіх параметрів генези самоприйняття та специфіки функціонування самоакцептивної атрибуції дасть змогу виявити найтипівіші морфофункціональні та соціальні зміни, що засвідчують і статеву ідентифікацію підлітка, і його загальноособистісний розвиток.

Висновки. У підлітків, які мають проблеми з формуванням самоакцептивної атрибуції, спостерігається загострення потреби в застосуванні різноманітних захисних механізмів. Унаслідок неадекватного уявлення про себе виникає стан дезадаптації, конфліктності і самоконфліктності, тривожності, порушується самоповага; формуючись лише на рівні ідеального Я. Неспроможність підлітка прийняти себе в реальному житті згідно вибудованих ідеалів і зразків найчастіше проявляється в деструктивному тиску на реальне Я, в його ретушуванні та прикрашанні. Відбувається ідеалізування себе у власних очах, що призводить до утворення хибних і неадекватних установок самоакцептації. Тому найтипівішими реакціями такого підлітка є агресивна поведінка або втеча, а внутрішніми – самокартання або самовтеча в ілюзорність. Одним із виходів у напрямку об'єктивного й адекватного самоприйняття є переключення підлітка у режим рефлексивного пошуку, засадовими положеннями якого повинні стати вивірений аналітизм і виважений синтетизм власного Я у його найширших проявах. Слід активізувати всі потенціали аутосугестії (самоінструкцію, самопереконання, самонаказ, самоконтроль, самопокарання, самоподолання та ін.) з метою вироблення навичок і вмінь керування власною самоакцептацією. Упродовж тривалого часу в контексті вивчення самосвідомості підлітків ми культивуємо генетично-розвивальний медіально-рефлексійний підхід, який дозволяє цілісно й потужно оптимізувати особистісне становлення.

Список використаної літератури

1. Алексеева М. І. Взаємодія батьків і дітей як фактор соціалізації підростаючої особистості / М. І. Алексеева // Актуальні проблеми психології: радиції і сучасність : тези Міжнар. наук. конф. (9–11 черв. 1992 р.). – К. : [б. в.], 1992. – Т. 1. – С. 196–197.

2. Алексеєва М. І. Внутрішньосімейна взаємодія та самоакцептація підлітків / М. І. Алексеєва, О. Б. Насонова // Психологія : наук.-метод. зб. – К. : Освіта, 1993. – Вип.40. – С. 63–73.
3. Гошовська Д. Самоакцептація та моральна самооцінка сучасних підлітків / Д. Гошовська // Освіта регіону. – 2010. – № 1. – С. 188–191.
4. Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості : монографія / Я. Гошовський. – Дрогобич : Коло, 2008. – 480 с.
5. Kolodziej A. Poziom samoakceptacji a spostrzeganie postaw rodzicielskich / A. Kolodziej // Psychologia Wychowawcza. – 1974. – № 2. – S. 220–225.
6. Roe A. A parent-child Relations questionnaire / A. Roe, M. Siegelman // Child Development. – 1963. – Vol. 34. – № 2. – P. 355–369.
7. Yurga M. Z badan nad rozwojem osobowosci dorastajacych wychowanek panstwowych domow dziecka / M. Yurga // Psychologia Wychowawcza. – 1975. – № 5. – S. 713–718.
8. Jacunska M. Wyrazanie akceptacji jako forma obcowania dorostego z dzieckiem / M. Jacunska // Psychologia Wychowawcza. – 1973. – № 4. – S. 192–200.

УДК 159.90194

Т. І. Дучимінська, Л. Я. Малімон

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЯВІВ ЕМОЦІЙНОГО ДЕФІЦИТУ ОСОБИСТІСНОЇ БЕЗПОРАДНОСТІ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто поняття особистісної безпорадності, описано її прояви на когнітивному, емоційному та поведінковому рівнях. Проаналізовано результати емпіричного дослідження щодо зв'язку показників емоційного дефіциту безпорадності з такими мотиваційними характеристиками особистості студента, як локус контролю, мотивація досягнення успіху й пізнавальна активність у навчальній діяльності.

Ключові слова: особистісна безпорадність, емоційний дефіцит, депресія, мотивація навчальної діяльності.

Дучиминская Т. И., Малимон Л. Я. Психологический анализ проявлений эмоционального дефицита личностной беспомощности в учебной деятельности студентов. В статье рассмотрено понятие личностной беспомощности, описано ее проявления на когнитивном, эмоциональном и поведенческом уровнях. Проанализированы результаты эмпирического исследования связи показателей эмоционального дефицита беспомощности с такими мотивационными характеристиками личности студента, как локус контроля, мотивация достижения успеха и познавательная активность в учебной деятельности.

Ключевые слова: личностная беспомощность, эмоциональный дефицит, депрессия, мотивация учебной деятельности.